

ПРИЧИНИ КОНФЛІКТІВ У НАУКОВОМУ ТОВАРИСТВІ ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕТНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ІСТОРІОГРАФІЯ

У статті досліджується висвітлення в історіографії проблеми конфліктів в Науковому товаристві імені Шевченка у Львові в контексті організації етнологічних досліджень в зазначеній інституції. Автор акцентує увагу на складних відносинах між М. Грушевським та І. Франком, розглядає їх причини та наслідки, а також намагається пояснити різні підходи до оцінки цієї проблеми в історіографії.

Ключові слова: *етнологія, історіографія, Товариство, НТШ, конфлікт, М. Грушевський, І. Франко.*

У сучасній історіографії склалося стереотипне бачення значення окремих постатей в історії української науки, що потребує певного уточнення та корекції. Так, навіть при виділенні та оцінці наукової складової діяльності таких визначних діячів, як М. Грушевський та І. Франко, їх науково-організаційний вклад у становлення та розвиток етнологічної науки в межах діяльності Науковому товаристві імені Шевченка у Львові (далі – НТШ) досить часто або зовсім не згадується, або стоїть на останньому місці в переліку їхніх досягнень як науковців. Хоча саме організаційна, методологічна та наукова діяльність зазначених чле-

* *Конта Ростислав Михайлович* – доктор історичних наук, доцент кафедри етнології та краєзнавства історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

нів Товариства вирішальним чином вплинула на становлення та розвиток етнологічної науки та мала наслідком формування потужної джерельної бази для сучасної етнологічної науки разом із формуванням «золотого фонду» української етнології.

Предметом нашого дослідження є аналіз літератури, присвяченої конфліктам всередині Товариства, в якій акцентується увага на етнологічному аспекті науково-організаційної діяльності вчених цієї інституції. Так, зокрема, питання непростих, а подекуди і конфліктних відносин між відомими членами НТШ М. Грушевським та І. Франком досить жваво обговорювалися ще за їх життя та пізніше стали об'єктом спекуляцій з боку окремих дослідників. Це пояснюється передусім надмірною політизацією цієї наукової проблеми, яка більшістю дослідників оцінювалася переважно в державно-політичній площині, що було закономірним явищем розвитку етнологічних знань про український народ, який був позбавлений власної державності та входив разом з етнічними українськими землями до складу іноземних сусідніх держав (Австро-Угорської та Російської імперій, а згодом Румунії, Польщі, Чехословаччини та СРСР).

Етнологічні дослідження в Товаристві автоматично піднімали проблему існування окремої української культурної нації з усіма відповідними атрибутами: мовою, територією, ментальністю, звичаєвістю, матеріальною та духовною складовою, історією державності і т. д. Це був головний фактор, що переводив дослідження поставленої нами проблеми з розряду теоретичного народознавства в державно-політичну площину, де принцип наукової об'єктивності поступався місцем політичної доцільності з нашаруванням великого багажу особистісних поглядів і переконань суб'єктивного характеру.

Відповідний підхід до вивчення поставленої нами проблеми простежується і в більш пізній період – радянську добу, ознакою якої була надмірна ідеологізація наукових праць. Як наслідок, годі й було шукати об'єктивного висвітлення проблеми організації етнологічних досліджень у НТШ, оскільки, згідно з марксистсько-ленінською методологією, радянські вчені свідомо спотворювали та замовчували важливі факти пов'язані з налагодженням ефективної системи народознавчих пошуків у

Товаристві. У пригоді тут ставали прийоми діалектичного матеріалізму з обов'язковим виявленням та протиставленням у будь-якій організації дорадянського періоду революційно-демократичного та ліберально-реакційного крила, які, маючи антагоністичні інтереси, вели між собою непримиренну боротьбу.

З цією теорією узгоджувались погляди радянських учених на окремих членів НТШ (майбутніх активних діячів доби національно-визвольних змагань українського народу 1917–1921 рр.) як на «ворогів народу» та «українських буржуазних націоналістів». Найбільш яскравим прикладом у цьому сенсі може бути сформований радянською історіографією образ М. Грушевського як «українського буржуазного націоналіста», який у контексті діяльності Товариства протиставлявся «вічному революціонеру» І. Франку.

Цьому сприяли й деякі непорозуміння між цими діячами НТШ особистісного характеру, які свідомо спотворювала радянська історіографія та переводила в ідейно-політичну площину. Як наслідок, діяльність М. Грушевського як реформатора Товариства і талановитого організатора етнологічних досліджень в цій організації замовчувалась, тоді як відповідна робота І. Франка майже не бралася до уваги, або подавалася у спотвореному вигляді крізь призму протиставлення політичних поглядів зазначених членів НТШ, що не відповідало дійсності.

Якщо торкатися проблем організаційного характеру, то не можна обійти увагою історіографію, присвячену проблемам та конфліктам всередині Товариства, що негативно позначилися на впорядкуванні етнологічних досліджень в цій інституції. Більшість подібного роду праць безпосередньо стосувалися непростих стосунків між І. Франком та М. Грушевським. Ця проблематика була особливо актуальною на початку 1990-х років, коли постало питання спростування ідеологем радянської історіографії, яка намагалася зобразити великих учених як запеклих ідеологічних суперників, що належали до різних таборів. Відповідно, М. Грушевський зображувався як «буржуазний націоналіст», а І. Франко – як «революціонер-демократ».

У радянський період навіть найбільш відомі дослідники цієї проблеми змушені були дотримуватися ідеологічних штампів

партійної науки. Праці радянських франкознавців (М. Возняка, І. Басса, О. Білецького, О. Дея, О. Кисельова, О. Мороза та ін.¹) штучно перебільшували певні непорозуміння між І. Франком та М. Грушевським, що виникали як з об'єктивних, так і через суб'єктивні причини та надавали їм антагоністичного характеру. Але, незважаючи на це, радянська історіографія зробила певні успіхи в дослідженні етнологічної діяльності І. Франка, про що буде сказано далі. Стосовно М. Грушевського, то штамп «українського буржуазного націоналіста», фактично, забороняв дослідження і його науково-організаційної спадщини. Окремі ж спотворені дані про непримиренну ідеологічну боротьбу між вченими не давали жодних конкретних даних про поставлену нами проблему.

Лише позбавлені ідеологічної заангажованості праці представників української діаспори, зокрема дослідження Л. Винара², В. Дорошенка³, О. Домбровського⁴ та Ю. Герича⁵ містили неупереджені оцінки досить складних стосунків між такими неординарними особистостями та великими вченими, як І. Франко та М. Грушевський.

Не вникаючи у подробиці самого конфлікту між найбільш впливовими членами НТШ (оскільки це не відповідає предмету нашого дослідження), ми хотіли б зазначити, що література з цієї проблеми складає окремий історіографічний пласт. Але подібного роду історіографічні джерела потребують скрупульозного аналізу, оскільки містять лише фрагментарні відомості та крихти інформації, що вибудовуються у складну мозаїку як об'єктивних наукових процесів, які мали місце в НТШ, так і складну палітру особистих симпатій-антипатій, а також амбіцій, що вплинули на організаційні здобутки М. Грушевського стосовно налагодження народознавчих пошуків у Товаристві.

Велика кількість конфліктів у НТШ лежала в площині видавничо-редакційної діяльності, якою досить ретельно опікувався М. Грушевський, особливо якщо зважати на те, що він особисто причетний до редагування та друку багатьох матеріалів етнологічного характеру, зокрема, в таких виданнях, як «Записки НТШ», «Етнографічний збірник», «Материяли до українсько-руської етнології», «Літературно-науковий вістник» та

ін. У багатьох з цих видань друкувалися рецензії на етнологічні, етнографічно-фольклористичні та антропологічні праці як членів Товариства (зокрема, членів Етнографічної комісії), так й інших дослідників, зокрема й іноземних.

Отже, певна частина рецензій містила критичні зауваження, які спонукали до наукової полеміки на сторінках цих видань, що не завжди мала конструктивний характер та переходила на рівень особистих образ. Крім того, конфлікти в НТШ виникали і на ґрунті відмови М. Грушевського друкувати певні матеріали у виданнях Товариства. Власне найбільший конфлікт подібного характеру виник між М. Грушевським та І. Франком, хоча його причини були набагато глибші і ця обставина, фактично, була використана як привід для образ з боку останнього.

Коротко узагальнивши глибинну суть конфліктів, які досить часто переходили в міжособистісні суперечки між членами НТШ, можна виділити такі його рівні: 1) невизначеність внутрішньої структури і підпорядкування підрозділів Товариства, редколегій його друкованих органів навіть після проведення М. Грушевським реформ; 2) різні політичні уподобання членів НТШ та непорозуміння на цьому ґрунті; 3) конфліктні ситуації, пов'язані з працездатністю окремих його членів (зокрема, І. Франка та В. Гнатюка), які, зважаючи на об'єктивні обставини, пов'язані з хворобами останніх, впливали на рішення М. Грушевського щодо усунення їх від провідних ролей у діяльності Товариства. Саме останній чинник особливо серйозно позначився на діяльності Етнографічної комісії Товариства та етнологічно-фольклористичних видань, а також інших друкованих органів, що містили інформацію про перебіг народознавчих досліджень в організації.

Яскравим прикладом цього може бути саме конфлікт між такими провідними етнологами НТШ, як І. Франко та В. Гнатюк, з одного боку, та М. Грушевським, з іншого, який досить докладно описав Я. Грицак у своїй статті⁶. Для нас це дослідження є особливо цінним, оскільки воно містить інформацію про те, як особистісні конфлікти в Товаристві впливали на організацію етнологічних досліджень у інституції. Як зазначає автор: «Як акцію, спрямовану особисто проти нього («Грушев-

ський пішов на мене війною») Гнатюк сприйняв рішення голови НТШ не видавати томи етнографічної комісії обсягом більше 15 аркушів, а якщо більше – то лише два томи на рік. У такому випадку видання підготовлених Гнатюком етнографічних матеріалів з демонології могло б розтягнутися на 20 років»⁷.

Незважаючи на те, що рішення М. Грушевського було пов'язане не з особистою неприязню до В. Гнатюка, а з об'єктивними обставинами зменшення субвенцій на цей вид діяльності НТШ, останній був ображений на такі дії керівництва. У подальшому ця образа була підсилена позбавленням В. Гнатюка звання директора «Українсько-руської видавничої спілки» та редактора видань й адміністратора «Літературно-наукового вістника». Якщо до цього додати і те, що В. Гнатюка підтримував у цій ситуації Ф. Вовк, а І. Франко мав власні причини ображатися на М. Грушевського, які підсилювались тяжким станом його психічного здоров'я, то в результаті ми можемо констатувати той факт, що українські провідні етнологи зі світовим ім'ям, які були, фактично, основоположниками етнологічної науки в межах Товариства та співпрацювали у цьому питанні з М. Грушевським, в результаті опинилися в опозиції до останнього, що звичайно не додавало конструктиву в питання налагодження народознавчих досліджень у Товаристві.

Конфлікт досяг свого апогею у 1913 р., коли М. Грушевський самоусунувся від головування у НТШ. Як справедливо зазначив Я. Грицак, зазначений конфлікт «... не приніс жодної позитивної розв'язки ні щодо наукової, ні щодо організаційної сторони діяльності Товариства. Єдиним його результатом було усунення М. Грушевського від керівництва НТШ. Негативні наслідки цього кроку не були спочатку такими помітними на фоні загальної кризи Товариства у воєнні і перші післявоєнні роки. Однак, коли становище більш-менш нормалізувалося, НТШ так і не вдалося досягнути такої потужної наукової діяльності, якою воно відзначалося в роки головування М. Грушевського»⁸.

Проблема конфліктів у НТШ з середини 1990-х рр. постійно піднімалася в історіографії та, як правило, стосувалася висвітлення суперечок між М. Грушевським та іншими членами Товариства. Багато з таких праць не привносили нічого нового у

висвітлення поставленої нами проблеми, тому і не є предметом нашого аналізу. Це, зокрема, стаття П. Шкраб'юка про конфлікт М. Грушевського та М. Павлика⁹, дослідження В. Гориня щодо конфліктів вченого з іншими членами НТШ¹⁰ та ін.

Останнім часом вийшли дослідження, що визнають великі науково-організаційні заслуги М. Грушевського в питанні розбудови Товариства, які подаються через призму висвітлення конфлікту в цій організації. На думку О. Романіва, на сьогодні відсутня велика кількість матеріалів, які дозволили б пролити світло на відповідну проблему, оскільки «... з відстані років усі відчули, кого втратило Товариство з відходом М. Грушевського з подачі саме тих науково-організаційно неспроможних епігонів, що так енергійно домагалися відсторонення Грушевського з НТШ»¹¹.

Більшість же закидів на адресу М. Грушевського, що призвели до його самоусунення від головування в Товаристві, дослідники бачили в суспільно-політичних поглядах та уподобаннях ученого, які відвернули від нього галицьку інтелігенцію. Приводом для звинувачень ставали вигадані зловживання М. Грушевського в НТШ як його керівника, зокрема й фінансового характеру.

Ми абсолютно погоджуємося з думкою О. Романіва, що найбільш переконливим свідченням визначної науково-організаційної ролі М. Грушевського в НТШ стала історія Товариства після його відходу від головування в цій організації. Хоча занепад у Товаристві був пов'язаний і з низкою об'єктивних причин, що визначалися дискримінаційною політикою польської влади, але все ж таки саме після М. Грушевського настав «... етап повного організаційного провалу, повної байдужості тих же опозиціонерів до справ української академії наук – НТШ. І це яскравий доказ того, як багато, плідно і талановито творив М. Грушевський як учений, координатор, лідер-організатор, моральний і суспільний авторитет»¹². Відповідно, саме великому українському вченому належить заслуга організації етнологічних досліджень у НТШ, які багато в чому визначили подальший розвиток української етнології як науки.

Стосовно проблеми взаємовідносин у Товаристві М. Грушевського та І. Франка, що мають важливе значення для нас в

контексті поставленої проблеми, оскільки можуть безпосередньо чи опосередковано свідчити про науково-організаційні аспекти етнологічних досліджень у НТШ, то тут доцільно виділити останні дослідження з цієї проблематики І. Гирича, Г. Бурлаки¹³ та О. Крижановської¹⁴. Зокрема, в статтях І. Гирича досить докладно розглядається історія стосунків двох великих учених та узагальнюється значна кількість історіографічного матеріалу з цього питання. Охолодження стосунків між М. Грушевським та І. Франком, починаючи з 1906 р., автор пояснює «... не стільки різницею ідейних, культурних чи естетичних настанов, як передусім важкою хворобою І. Франка, неможливістю далі продуктивно працювати»¹⁵.

О. Крижановська ж переконана, що розбіжності між ученими були не в ідеології чи належності І. Франка та М. Грушевського до різних соціальних станів, а «... в тому, що гору в стосунках між ними взяло банальне суперництво, яке підживлювалося відмінностями в цілях діяльності обох виразників української національної ідеї»¹⁶. Пояснювала це авторка тим, що, мріючи про відродження українського народу, І. Франко та М. Грушевського визначали різні напрями діяльності для досягнення поставленої мети. Якщо діяльність І. Франка була спрямована у площину загальнолюдської культури, історії, моралі, то М. Грушевський переважно шукав місце України в історії та сучасній політиці.

В. Тельвака дійшов висновку про те, що «дослідники демонструють спільні дії двох учених по перетворенню НТШ в інституцію академічного типу, їх опір деструктивним силам у Товаристві, намагання позбавити наукове життя організації впливів політиканства тощо. ... Загалом, дослідники переконані, що тісна співпраця М. Грушевського та І. Франка на форумі НТШ перетворила аматорське на початку 90-х років XIX ст. Товариство на некороновану українську Академію наук, яким воно фактично стало напередодні Першої світової війни»¹⁷.

Отже, співпраця М. Грушевського та І. Франка на ниві організації широкомасштабних народознавчих пошуків у радянській історіографії не отримала належного висвітлення. Цей підхід був характерним і для висвітлення діяльності інших учених-

організаторів етнологічних досліджень у Товаристві. Зокрема, Ф. Вовк подавався переважно як «буржуазний націоналіст» на противагу В. Гнатюку, якому радянська історіографія штучно створювала образ революціонера в межах Товариства. Заради ж об'єктивності доцільно наголосити, що ці діячі НТШ були переважно однодумцями в питаннях організації етнологічних досліджень у НТШ, а окремі непорозуміння між ними, що виникали в процесі роботи, не мали характеру ідеологічної боротьби, а торкалися переважно проблем приватного характеру.

Окремою історіографічною школою в оцінці організації етнологічних досліджень у Товаристві у визначений нами період, яка зберегла традиції української національної науки, закладені НТШ, стали дослідження діаспорних учених. Цей історіографічний напрям можна розглядати в хронологічному сенсі паралельно радянській історіографії. Особливість цієї наукової школи полягає у відсутності ідеологічного тиску на вчених, які займалися дослідженням поставленої нами проблеми, що дозволяло вивчати налагодження народознавчих пошуків у Товаристві неупереджено. Об'єктивній подачі інформації з проблеми сприяв і той факт, що багато вчених діаспори, які долучилися до вивчення організації етнологічних досліджень в НТШ, були або колишніми членами цієї організації львівського періоду, або сучасними членами Товариства, що діяли в еміграції. Відповідно, представники цієї історіографічної школи мали доступ до джерел, що стосувалися поставленої нами проблеми, а також досить часто особисто знали вчених, які були безпосередньо причетні до налагодження етнологічної роботи в Товаристві в 1892–1940 рр.

Якщо ж абстрагуватися від причини конфліктів та розбіжностей у поглядах великих українських учених, що в історіографії трактуються по-різному, то доцільно відмітити ті спільні моменти у поглядах М. Грушевського та І. Франка, які вплинули на організацію етнологічних досліджень у період їхньої співпраці в НТШ. Спільною для них обох була ідея наукового обґрунтування етнонаціональної окремішності українського народу як початкового етапу його відродження, що мало завер-

шитися здобуттям державності. І тут організація етнологічних досліджень в межах Товариства мала особливо важливе значення, а саме: збір, аналіз та видання наукових матеріалів етнологічного характеру доводили самобутність українського народу. Етнологи НТШ науково обґрунтовували наявність окремої європейської нації з власною історією державності, мовою, культурою, особливостями побуту, звичаєвого права, фольклору, соціальної організації і т. д. Саме етнологічна наука теоретичного та емпіричного рівнів, розбудові якої приділив багато уваги М. Грушевський, могла справитися із поставленим завданням.

¹ *Дей О.І.* Іван Франко – дослідник народнопоетичної творчості / О.І. Дей / АН УРСР. Ін-т суспіл. наук. – К.: Вид-во АН УРСР, 1953. – 90 с.; *Возняк М.С.* З життя і творчості Івана Франка / М. С. Возняк / АН УРСР. Ін-т сусп. наук. – К.: Вид-во АН УРСР, 1955. – 302 с.; *Білецький О.І.* Іван Франко: життя і творчість / О.І. Білецький, І.І. Басс, О.І. Кисельов; АН УРСР, Ін-т літератури ім. Т.Г. Шевченка. – К.: Видавництво АН УРСР, 1956. – 358 с.; *Басс І.І.* Іван Франко: біографія / І.І. Басс. – К.: Наукова думка, 1966. – 256 с.; *Мороз О.Н.* Іван Франко / О.Н. Мороз. – 2-е вид. перероб. – К., 1977. – 389 с.

² *Винар Л.* Історичні праці Івана Франка / Любомир Винар // Збірник «Української літературної газети». – Мюнхен, 1957. – С. 48–63; *Його ж.* Михайло Грушевський і Наукове товариство ім. Тараса Шевченка. 1892–1930 / Любомир Винар. – Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1970 – 110 с. та ін.

³ *Дорошенко В.* Великий каменярь (Життя й заслуги Івана Франка): з нагоди 100-ліття народження й 40-ліття смерті / Вол[одимир] Дорошенко. – Вінніпег: Накладом Ком. укр. Канади, 1956. – 63 с.; *Його ж.* Іван Франко і Михайло Грушевський / Володимир Дорошенко // Сучасність. – Мюнхен, 1962. – № 1. – С. 16–36.

⁴ *Домбровський О.* Критичні зауваги І. Франка до «Історії» М. Грушевського / Олександр Домбровський // Український історик. – Нью-Йорк, 1970. – Ч. 1–3. – С. 122–123.

⁵ *Герич Ю.* До біографії М. Грушевського (Дещо про конфлікт в НТШ і про «донос», якого не було) / Ю. Герич // Український історик. – Нью-Йорк, 1972. – Ч. 1–2 (33–34). – С. 66–84.

⁶ *Грицак Я.* Конфлікт 1913 року в НТШ: причини і причинки / Ярослав Грицак // Український історик. – Нью-Йорк, 1991–1992. – № 110–115. – С. 319–332.

⁷ Там само. – С. 327.

⁸ Там само. – С. 332.

⁹ *Шкраб'юк П. М.* Грушевський і М. Павлик: Довкола конфлікту в НТШ / Петро Шкраб'юк // Михайло Грушевський і Західна Україна: Доповіді і повідом, наук. конф. / Львів. ун-т ім. І. Франка та ін. – (Львів, 26–28 жовт. 1994 р.) / А. Карась (відповід. ред.) та ін.; Львів: Світ, 1995. – С. 79–88.

¹⁰ *Горинь В.* Михайло Грушевський і конфлікти в Науковому Товаристві ім. Т. Шевченка / Василь Горинь // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: збірник наукових праць / НАНУ, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 1995. – Вип. 2. – С. 143–156; *Його ж.* Останній конфлікт М. Грушевського в НТШ / Василь Горинь // Михайло Грушевський і Західна Україна: Доповіді і повідом, наук. конф. / Львів. ун-т ім. І. Франка та ін. – (Львів, 26–28 жовт. 1994 р.) / А. Карась (відповід. ред.) та ін.; Львів: Світ, 1995. – С. 38–41.

¹¹ *Романів О.* До історії конфлікту Михайла Грушевського з галичанами у 1913 р. [рецензія]: Грушевськіяна. Т. 7: М. Грушевський. Наша політика; [С. Томашівський]. Наша політика і професор М. Грушевський. Гльосси до брошури проф. М. Грушевського; Матеріяли до історії конфлікту в НТШ 1913 року / Упорядкув. Л. Винара та Євгена Романів // Український історик. – Нью-Йорк, 2004–2005. – № 3–4 (163–164) / 1(165). – С. 284.

¹² Там само. – С. 289.

¹³ *Гирич І. М.* Грушевський та І. Франко: єдність протилежностей / Ігор Гирич // Грушевський М.С. – державотворець, громадський діяч, вчений, публіцист: Матеріали II Регіональної науково-практичної конференції, К.; Вінниця; Кам'янець-Подільський; Бар / Відп. ред. М.Х. Комісарчук; наук. ред. І. Б. Гирич; Вінницька обласна держ. адміністрація, Вінницька обласна рада, Інститут історії України НАН України, Інститут української археографії і джерелознавства ім. Михайла Грушевського НАН України, Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського. – К.: Книга-Вега, 2006. – С. 19–59; *Його ж.* Грушевський і Франко / Ігор Гирич // Вісник НТШ. – Львів, 2006. – Ч. 36. – С. 21–24; *Його ж.* М. Грушевський та І. Франко: громадське і приватне / Ігор Гирич // Неопалима купина. – 2007. –

№. 1–2. – С. 91–122; Бурлака Г. Франко і Грушевський: спроба об'єктивної характеристики / Галина Бурлака, Ігор Гирич // Спадщина. Літературне джерелознавство. Текстологія. – К.: ВД «Стилос», 2010. – Т. 5. – С. 27–66.

¹⁴ Крижановська О.О. Співпраця і незгоди між І.Я. Франком та М.С. Грушевським / О. О. Крижановська // Проблеми історії України XIX – початку XX століття. – К., 2007. – Вип. XIII. – С. 56–59.

¹⁵ Гирич І. М. Грушевський та І. Франко: громадське і приватне / Ігор Гирич // Неопалима купина. – 2007. – № 1–2. – С. 92.

¹⁶ Крижановська О.О. Співпраця і незгоди між І.Я. Франком та М.С. Грушевським / О.О. Крижановська // Проблеми історії України XIX – початку XX століття. – К., 2007. – Вип. XIII. – С. 58.

¹⁷ Тельвак В. Взаємини Івана Франка та Михайла Грушевського в історіографічній традиції / Віталій Тельвак // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2005. – Вип. IX. – С. 48–60.

An article deals with coverage in historiography the problem of conflicts in Shevchenko Scientific Society in Lviv in the context of the organization of ethnological research in that institution. The author focuses on the complex relationship between M. Hrushevsky and I. Franko, considering their causes and consequences, tries to explain the different approaches to assess the problem in historiography.

Keywords: *ethnology, historiography, Society, NTSh, conflict, M. Hrushevsky, I. Franko.*